

CLOSE UP

I „Information“ (20. dec. 1961) har filminstruktøren *Henning Carlsen* i en artikel, hvori han foreslår et samarbejde mellem fjernsynet og den statslige filmproduktion, også sat sig for at finde et nyt navn til den korte filmform. I denne forbindelse har han bl. a. fundet det uheldigt, at vi i en leder har kaldt *Leisers* „Mein Kampf“ for en dokumentarfilm, fordi den tilstræber den største objektivitet i fremstillingen. Vi kan ikke se, at denne karakteristik af denne bestemte film kan give anledning til misforståelser, og hvis *Carlsen* finder, at betegnelsen er diskriminerende, er det ham, der misforstår. Vi går ud fra, at *Leiser* har søgt at give en så saglig, veldokumenteret og historisk korrekt fremstilling af emnet, som det var ham muligt, hvilket naturligvis ikke indebærer, at han ikke også kunne give udtryk for et personligt standpunkt. Han har med andre ord haft samme mål som f. eks. *Trevor Roper* o. a., der henvender sig til et læsende publikum.

Vi tror snarere, at *Carlsen* bevidst misforstår os derhen, at vi gør dokumentarfilm synonymt med kortfilm. Men naturligvis er dokumentarfilm kun en del af det begreb, der kaldes kortfilm, en betegnelse, som *Carlsen* er så utilfreds med, og som han selv foreslår udskiftet med etiketten „essay-film“. Hvorfor dog? Dette dækker jo også kun en lille del af kortfilmens store område. Ligesom betegnelsen spillefilm dækker alt af en vis længde fra „Far til fire“ til „Nazarin“, dækker betegnelsen kortfilm over mange genrer, hvoriblandt den dokumentariske skildring og filmmessaget. Hvis det er *Carlsens* mening, at prædikatet essayfilm blot skal erstatte glosen kortfilm, er vi jo lige vidt og har kun fået et nyt ord, der heller ikke dækker det omfattende begreb. Thi selv om der er nye tendenser inden for kortfilmen, vil den gængs kortfilm jo stadig eksistere i alle dens ytringsformer. Skyldes *Carlsens* ihærdige bestræbelser på at finde et nyt navn for kortfilm mon ikke blot den ofte herskende følelse af mindreværd hos den korte forms udøvere over for deres spillefilmskolleger? Er det nye ord ikke blot udtryk for en trang til at give tingene fine navne for at øge prestigen? I øvrigt synes „essayfilm“ en uheldig betegnelse, fordi det alluderer til en litterær genre, der nok er vældig anset, men som samtidig ofte er ubeskrivelig kedelig, og som jo netop hyppigt er blevet et tilholdssted for sirlige skribenter, der har mistet evnen til at digte. Og *Carlsen* er forhåbentlig enig med os i, at

det ikke er skønsskrift i billeder, vi har brug for i dag.

I. M.

★

Dagen efter (21. dec.) kunne man i samme avis („Information“) på samme plads læse et indlæg, der også kan tolkes som et udslag af de honnerte ambitioner, som mange af anmassende kærlighed til filmkunsten slæber rundt på. *John F. Ernst*, der er en af landets flittigste læserbrevsleverandører, og som med utrættelig iver beskæftiger sig med danske filmforhold, foreslog, at man skulle overlade *Carl Th. Dreyer* den ledige sekstende plads i Det Danske Akademi. Hvor sympatisk man end kan være indstillet over for *Ernst*s tanke, at understrege filmens selvfølgelig placering blandt de andre kunstarter, forekommer forslaget dog uovervejende. *Ernst* understreger selv, at *Dreyer*s plads først og fremmest må blive en æresplads, d. v. s. at hans evt. optagelse i første række skal tjene filmens prestige. Men det må dog forekomme evident, at hverken akademiet eller *Dreyer* kan være tjent med på denne måde at lefle for de intellektuelle filmanalfabeter. Hvis akademiet skal have nogen praktisk betydning, kan det ikke tillade sig ærespladser, og for *Dreyer* må det være pinagtigt at blive anbragt på en plads, hvor han ikke har mulighed for at yde noget på sit felt. Hvis *Dreyer* blev optaget, ville han få en meget isoleret stilling. Ikke ét af de øvrige akademimedlemmer har den ringeste vanskelighed ved at få ligegyldigt, hvad de producerer, publiceret, hvorimod *Dreyer* formentlig ikke qua akademimedlem har større chance end nu for at få sine filmprojekter realiseret. *Dreyer* har med sit livsværk til fulde bevist, at han er blandt det tyvende århundredes betydelige danske kunstnere, og det er kun snobberne, der behøver at få dette bekræftet i form af den billige gunstbevisning, som en plads i akademiet ville være. Det er rigtigt, at *Dreyer* altid kommer på tale, når man i udlandet diskuterer dansk åndsliv, men *Ernst* glemmer at nævne, at det evigt tilbagevendende spørgsmål fra udlændinge er, hvorfor *Dreyer* ikke får mulighed for at indspille sin Kristus-film. Hvis akademiet ved at optage *Dreyer* kunne garantere, at han fik mulighed for at realisere sit store projekt, kunne man gå med på tanken. Derved kunne man tjene *Dreyer*, filmen og kunsten. Men æresbevisninger har filmen og dens kunstnere ikke

brug for. Som de andre kunstarter er filmen betydningsfuld i kraft af sine værker, og hvad vi derfor behøver, er et nyt værk af Dreyer.
I. M.

★

I efteråret blev der i Stockholm afholdt et lukket møde, arrangeret af „Kongressen for kulturel frihed“. Emnet var forfatterne og filmen, og fra Danmark deltog *Palle Kjærulff-Schmidt* og *Klaus Rifbjerg*. Man havde med vilje undladt al for megen presseomtale, og herhjemme fandt man det mest udførlige, omend anonyme og navnløse referat i Rifbjergs avis, „Politiken“. Ifølge dette fremgik det dog ikke særlig klart, om møderne havde haft nogen inspirerende virkning på deltagerne. I almindelighed synes værdien af slige kulturelle opløb jo problematisk. Ud over det frugtbare i en personlig kontakt resulterer sådanne møder oftest i lidt vage principielle manifeste om ting, som alle på forhånd har været enige om, og fra det nordiske møde skal da også være udgået de sædvanlige henvendelser til kongen, undervisningsministeren etc. I dette tilfælde tyder dog nogle klare kendsgerninger på, at mødet har haft en frugtbar effekt, i det mindste for de svenske deltagere, der naturligvis var i overtal. Kendsgerningerne er følgende: I løbet af foråret skal forfatteren *Vilgot Sjöman*, der tidligere har skrevet for film, og som i efteråret på nært hold har fulgt *Ingmar Bergman* under indspilningen af „Nattvardsgästerna“, i gang med sin første film som instruktør. Filmen, der er efter eget manuskript, produceres af „Svensk Filmindustri“. Anden kendsgerning: I februar går lyrikeren *Bo Widerberg* i gang med sin første film, skrevet og instrueret af ham selv. Og tredje kendsgerning: *Arne Sucksdorff* har engageret forfatteren og kulturskribenten *Folke Isaksson*, der vil være „Kosmorama“s læsere bekendt, til at bearbejde manuskriptet til Sucksdorffs næste film. Skønt det naturligvis langt fra er sikkert, at sådanne bestræbelser vil resultere i fremragende film, er initiativet dog prisværdigt og spændende. Og det selvfølgelig spørgsmål er derfor: Er der blot den mindste chance for, at mødet kan få samme kontante følger i Danmark, hvor lignende eksperimenter synes endnu mere påkrævet?
I. M.

★

Ulrich Horst Petersen er i en artikel i „Vindrosen“ og senere i en kronik i „Information“ gået voldsomt til angreb på den danske produktion af underholdningsfilm, idet han bl. a. benytter våben af sociologisk kaliber og rangerer sine tropper efter mønstre, som det nok

skal glæde professor *Billeskov Jansen* at se bragt i anvendelse ved netop denne mobilisering. Angrebet er for så vidt sympatisk; ethvert udfald mod den hårdkogte danske fabrikation af underholdningsfilm tjener – forhåbentlig – til at gøre det helt af med den døde mand og foranledige liget bortslæbt. Og Petersens utrættelige pirkninger til kadaveret er i hvert fald underholdende læsning, omend nok i høj grad fordi hans noget kunstige videnskabelige facon forlener angrebene med en række ufrivilligt komiske bivirkninger.

Det er derimod vanskeligt at opfatte Petersens artikler som alvorlige forsøg på at belyse miseren med renselse for øje. I „Information“ har *Niels Barfoed* allerede omtalt et par af konsekvenserne af Petersens rubriceringer, og det må tilføjes, at netop disse skriverier sandsynligvis er aldeles magtesløse indlæg i en diskussion, der foreløbig er standset, tilsyneladende af lutter træthed over for en front af urokkelig selvghodhed. *Ulrich Horst Petersen* indlæg vil næppe forny disse diskussioner – og har nok heller ikke haft det til hensigt, eftersom han har publiceret sine artikler i „Vindrosen“ og i „Information“, altså over for læserkredse, som absolut ikke nærer den ringeste trang til at optræde som forsvarere for de danske underholdningsfilm. *Ulrich Horst Petersen* har efter alt at dømme kun villet mere sig selv og ligesindede med sine sindrigt konstruerede opstillinger, og den slags skal være ham vel undt, selv om man gerne kan ærgre sig over at se så meget krudt spildt, uden at ofret overhovedet er inden for rækkevidde.
J. S.

★

Man har i „Alt for Damerne“ kunnet læse et interview med *Ebbe Langberg*, et af disse års populæreste ingredienser i den danske filmkonserver. *Ebbe Langberg* fortæller, at han godt nok ved, at dansk film bliver angrebet – han kalder angrebene en modesag, og den slags skulle han vel være den nærmeste til at identificere – men dansk film er efter hans mening hverken værre eller bedre end andre landes film. Det er jo virkelig et forsvar, der batter. *Ebbe Langberg* viser sig for øvrigt at være en ung mand med ambitioner; han betror således intervieweren, at han overvejer at sætte sparepengene i filmproduktion – han vil selv instruere. Det lyder jo både stræbsomt og respektindgydende, men når han i samme åndedrag oplyser, at han netop optræder i disse mange film for at lære at instruere film, så synes man jo nok, at den unge skuespiller er en kende skodesløs i valget af læreanstalter og lærere.
J. S.